

PROF. DR. ALPASLAN IŞIKLI'YI ON YIL ÖNCE KAYBETMIŞTİK

19 Temmuz 2023

Yıldırım Koç

Türkiye’de sosyal politika veya günümüzdeki ifadesiyle çalışma ekonomisi alanında çalışanlar içinde emekten yana bir çizgiyi savunanların öncüsü, önderi ve öğretmeni Prof.Dr.Cahit Talas ve onun asistanı Prof.Dr.Alpaslan Işıklı’dır.

Prof.Dr.Alpaslan Işıklı, çalışma yaşamıyla bilimsel olarak ve emekten/vatandan yana bir bakış açısıyla uğraşanların hepsinin hocasıdır.

Prof.Dr.Alpaslan Işıklı benim önce hocamdı. Ünlü yapıtı **Sendikacılık ve Siyaset**’in ilk baskısı 1972 yılında SBF yayınlarından çıktığında almış ve okumuştum. Daha sonraki yıllarda çıkan tüm kitaplarını okudum.

Bana Hocalığının ikinci aşaması da 1980 yılında SBF’de lisansüstü programında oldu. Eşim ve ben onun öğrencisi olduk.

Ben ODTÜ’lüyüm. ODTÜ’de öğrenciler birbirine “hocam” der. Çalışma hayatıyla uğraşanlar arasında ise “Hoca” dendiğinde Alpaslan Işıklı anlaşılır.

Alpaslan Hoca daha sonra benim ustam oldu. Hoca SBF’den, ben de ODTÜ’den 1402’lik olduk; Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı ikimizi de işten attı. İkimiz de Yol-İş’te çalışmaya başladık. Alpaslan Hoca Yol-İş’teki çalışma sürecinde ve daha sonra çeşitli kuruluşlarda bana ustalık yaptı.

Alpaslan Hoca ayrıca ağabeyim oldu. En sıkıntılı dönemlerimde Hoca’nın büyük destek ve yardımını gördüm.

Alpaslan Hoca yalnızca benim için değil, daha birçok kişi için de hocadır, ustadır, ağabeydir.

Ve ne yazık ki 13 Temmuz 2013 Cumartesi günü Hocamızı yitirdik. Hiç beklemediğimiz bir anda aramızdan ayrıuverdi.

Alpaslan Hoca ile Serdar Şahinkaya, Hasan Tahsin Benli ve ben, uzun bir görüşme yapmıştık. Bu görüşme de Mülkiyeliler Birliği Vakfı tarafından 2009 yılında yayımlandı (**Alpaslan Işıklı’ya Armağan**).

Alpaslan Hoca daima bağımsızlıktan yana oldu. Sendikacılık alanında da bu tavrını sürdürdü. Türk-İş’in ABD devletiyle ilişkilerini ciddi biçimde ve belgeleriyle eleştiren ilk kişiydi. 1972 yılında, **Sendikacılık ve Siyaset** kitabında, Türk-İş’in, 1960-1970 döneminde ABD’nin devlet örgütü AID’den 13,4 milyon lira yardım aldığını, aynı dönemde Konfederasyon’un ödenti gelirinin ise 13,5 milyon lira olduğunu yazdı. 1961-1971 döneminde Türk-İş’ten 600 sendikacının ABD’de “eğitime” götürüldüğünü de Alpaslan Hoca’dan öğrendik.

ALPASLAN HOCA’NIN ÖNEMLİ DİĞER KATKISI: KAMU ÇALIŞANLARI SENDİKACILIĞI

Günümüzdeki kamu çalışanları sendikacılık hareketi 1985 yılı Kasım ayının son günlerinde bir akşam Yol-İş Sendikası’nın bir odasında başladı. Prof.Dr.Alpaslan Işıklı, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası’nın verdiği yetkiye dayanarak Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden atıldıktan sonra, Yol-İş Sendikası’nda danışmanlık yapıyordu. Ben de ODTÜ’den 1402’lik olmuştum ve Yol-İş’te çalışıyordum. Alpaslan Hoca, “Yıldırım, Anayasa’da memurların sendikalaşmasını yasaklayan şu maddeyi bir bulsana; ben bir türlü bulamadım; eğer madde yoksa, 14 yıl aradan sonra memurların yeniden sendikalaşması mümkün olabilir,” dedi. Ben de memurların sendikalaşması konusunda Danışma Meclisi’nde kabul edilen anayasa tasarısı metninde yer alan yasağı, Milli Birlik Komitesi tarafından bazı değişiklikler yapılarak referanduma sunulan ve referandumda kabul edilen metinde bulamadım. Bunun üzerine, Alpaslan Işıklı Hoca, memurların sendikalaşabileceğine ilişkin görüşünü TMMOB tarafından 28-29 Aralık 1985 günleri Ankara’da düzenlenen Kamu Çalışanlarının Sorunları Sempozyumu’nda açıkladı; memurların sendikalaşabileceğini anlattı.

Bugün, “ne olacak ki bunu söylemek; memurların sendikalaşabileceğini herkes biliyor,” denebilir. Suyun kaldırıcı gücünü de herkes biliyor. Ancak Arşimet suyun kaldırıcı gücünü anlayıp hamamdan “evreka” diye fırlayınca kadar bunu kavrayıp ifade edebilen yoktu. Yerçekimini de herkes biliyor. Ancak Newton, düşen

bir elmanın beynindeki yansımalarından hareketle bu olayı formüle edinceye kadar, kimse bu konunun farkında değildi.

Prof.Dr.Alpaslan Işıklı, kamu çalışanları sendikacılık hareketi için Arşimet'tir, Newton'dur. Alpaslan Hoca bunu ilk kez açıkladığında mevcut mevzuat çerçevesinde memurların sendikalaşabileceğine kimse inanmamıştı. Alpaslan Işıklı bu olayı şöyle anlatmaktadır: "12 Eylül 1980 askeri darbesi sonucunda getirilen Anayasa ile pek çok konuda yasakçı ve kısıtlayıcı düzenlemeler getirilirken, memurların sendika hakkı konusunda eskisinden daha özgürlükçü bir düzenleme öngörülmüştür. Bu, gerçekten şaşırtıcı ve çelişkili bir durumdur. Nitekim, 12 Eylül sonrasında Anayasanın bu özelliğini ilk defa bir sempozyum çerçevesinde açıkladığımız vakit, çok kişi inanmamış, 12 Eylül Anayasasını akladığımız ileri sürenler bile çıkmıştı." (Işıklı, A., "Memurların Sendika Hakkı Vardır," **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Temmuz 1990, s.3. Ayrıca bkz. Işıklı, A., **Gün Doğmadan**, 2. Baskı, İmge Yay., Ankara, 2006, 243-244)

AMERİKAN AJANLARIYLA MÜCADELE

1970'li ve 1980'li yıllarda Türk-İş ve bağlı sendikalardan bazıları ve bazı "aydınlar", Amerikan ajanlarının yönetimindeki Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFLI) ile yakın bir ilişki içindeydi. Alpaslan Hoca 1984 yılından itibaren AAFLI'ye karşı bir mücadele başlattı.

Alpaslan Hoca, 1984 Haziran'ında **Yeni Gündem Dergisi'**nde yayımlanan "5. Enternasyonal'in Pencesi Altındaki Türk Sendikacılığı" yazısında AAFLI'yi eleştirdi. (Işıklı, A., "5. Enternasyonal'in Pencesi Altındaki Türk Sendikacılığı," **Yeni Gündem**, Sayı 4, 16-30 Haziran 1984)

1985, AAFLI'nin yaygın ve sistemli bir biçimde eleştirilmeye başladığı yıldır. Alpaslan Işıklı, 1985 yılı Haziran ayında yayımlanan "Türk Sendikacılığında Latin Amerika Sambası" başlıklı yazısında AAFLI'nin çalışmalarını, CIA ile ilişkilerini anlatıyor; sendikal örgütlerin Türk devletinden yardım almasının yasaklandığı koşullarda yabancı bir devletten para almasının yarattığı büyük sorunlara dikkat çekiyordu.

AAFLI'ye yönelik eleştiriler TÜRK-İŞ'in tavrını belirli bir ölçüde etkiledi. AAFLI Türkiye Temsilcisi ve CIA görevlisi Valentin B. Suazo, bu eleştiriler karşısında AAFLI'yi korumada TÜRK-İŞ'in yeterince gayretli davranmadığı görüşündeydi. Bu görüşünü, 5 Ekim 1990 tarihli bir mektupla, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz'a da bildirdi.

SOSYALİZM, KEMALİZM VE DİN

Alpaslan Hoca'nın çok önemli ve günümüzde yol gösterici nitelikte bir çalışması, **Sosyalizm, Kemalizm ve Din** kitabıdır (Tüze Yayıncılık, Ankara, 1997). Bazı çevrelerin Atatürk karşıtlığı ve hatta düşmanlığını "solculuk" zannettiği veya sunduğu bir dönemde, Atatürk'ün bu konulardaki görüşlerini doğru biçimde ele alan bu kitap, ne yazık ki, 26 yıl öncenin koşullarında layık olduğu ilgiyi görmedi. Umarım, Kemalizm'i doğru biçimde anlamaya çalıştığımız bu dönemde hak ettiği değeri görür.

FETHULLAH GÜLEN'İ TEŞHİR ETTİ

Alpaslan Hoca'nın en önemli katkılarından biri, 1990'lı yıllarda birçok kişinin "Hoca Efendi" ve "Hizmet Hareketi" olarak nitelendirdiği Fethullahçı casusluk ve terör örgütünün gerçek yüzünü daha 1998 yılında teşhir etmiş olmasıdır. Hoca'nın 1998 yılında Mülkiyeliler Birliği tarafından yayımlanan **Said Nursi, Fethullah Gülen ve 'Laik' Sempatizanları** (Ankara, 1998) kitabı, bu hain yapılanmanın gerçek yüzünü kendi belgeleriyle teşhir eden öncü bir çalışmaydı. Bu kitap daha sonraki yıllarda tekrar tekrar basıldı.

BAZI ÖZELLİKLERİ

Alpaslan Hoca 2003 yılında anılarını yayımlamıştı: **Gün Doğmadan**. Kitabın adı Hocamın dünyaya bakışını da yansıtıyordu.

Hocam, Türkiye'nin en karanlık günlerinde bile, insanımıza güvendi, "gün doğmadan neler doğar," dedi. Bir gün Atatürk'ün dehasından konuşuyorduk. Alpaslan Hoca, "bak," dedi, "Atatürk büyük bir dahidir; ancak unutma ki onu Atatürk yapan da Türk milletidir."

Türkiye'de, hele Alpaslan Hoca'nın kuşağında ve 10 yıl arkadan gelen bizim kuşakta anı yazmak herkesin harcı değildir. Anı yazabilmek ve yayımlayabilmek için temiz, dürüst, namuslu, onurlu, cesur olacaksın. Kimse, "senin bu yazdıkların doğru değil," diyemeyecek. 12 Mart'ı ve 12 Eylül'ü namusunla atlatabilmiş olacaksın; emperyalist güçlerin ve yerli sermayenin satın alamadığı ve korkutamadığı biri olacaksın. Herkesin sustuğu dönemde bile sesini yükseltebileceksin. Kimse sana "korktun" veya "sattın" diyemeyecek.

Alpaslan Hoca, insanların aydın onurunu korumak için sürekli sınavdan geçmek zorunda kaldığı bir ülkede ve dönemde sınavlardan başarıyla geçen ve anılarını doğru bir biçimde yazabilen çok az sayıda insandan biriydi.

Alpaslan Hocamın Türkiye demokrasi ve bağımsızlık mücadelesine katkısı saymakla bitmez. Bunları kendisi dile getirmezdi; anımsatmak, öğrencileri olan bizlerin görevidir.

Hoca mütevazıydı. Hani derler ya, "ülke bazı kişilerin yüzü suyu hürmetine ayakta duruyor." Bunca pislik arasında Türkiye'nin geleceği konusunda umutlu olmamızın nedeni, Alpaslan Hoca gibi insanların varlığı, kararlı tavrıdır.

Bir kamyonun rampadan aşağıya kaymasını tekerin altına konan bir takoz önler. Hoca da Türkiye için bu işlevi yerine getirenlerdendi.

Alpaslan Işıklı Hocam tüm yaşamı boyunca Kemalist devrimin kazanımlarını savundu ve bu devrimi, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya ve Türkiye doğrultusunda geliştirebilmek için onurlu, sabırlı, kararlı ve sakin bir mücadele verdi.

Prof.Dr.Alpaslan Işıklı, insan, bilim insanı ve mücadele insanı olarak, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya amacını Türkiye'de Kemalist devrimin kazanımlarının korunup geliştirilmesi doğrultusunda gerçekleştirmeye çalışan yiğit bir aydınımızdı. Mütevazıydı, hoşgörülüydü, nazikti, zarifti, insanları kırmamaya ve incitmemeye büyük özen gösterirdi, güler yüzlüydü, umut doluydu. Büyük bir birikime ve bu birikimini anlaşılır bir dille yazılı ve sözlü olarak insanlara aktarma yeteneğine sahip bir bilim insanıydı; mücadele insanıydı. Emperyalizme ve her türlü gericiliğe ve bölücülüğe karşı kararlı mücadelesinden hiç taviz vermedi; korkutulamadı, satın alınamadı. Zenginliği para, mal-mülk sahipliği olmak değil, Anadolu'nun gönül zenginliği geleneği olarak algıladı ve uyguladı. Çoğunluğun sindiği ve sustuğu dönemlerde bile dik durdu, mücadelesini bir biçimde sürdürdü. Birilerini memnun etmek için değil, inandığı davaya ve amaca katkıda bulunmak için yazdı, hocalık yaptı, on binlerce işçinin öğretmeni oldu, tüm yaşamını mücadeleye geçirdi. Nur içinde yatsın.